

Tá fiskurin kemur umborð...

Hóast vit sum nakrar av fremstu fiskivinnutjóðum í heiminum — Noreg, Føroyar, Ísland og Grønland — eru utgjörðir við mest nútímans skipum við øllum hugsandi tekniskum amboðum umborð til at leita eftir og veiða fisk við — so er tað tó ein syrgilig sannroynd, at fætur okkara dugur at handfara, víðgera og góðska fiskin á rættan hátt frá tí, at hann er komin umborð til hann verður landaður aftur.

Nakað soleiðis sigur norðmaðurin, P. Hæstad í samræðu við Tíðindablaðið Sosíalín. Hæstad hevur útbúgving sum verkfrøðingur og arbeiðir í dag sum ráðgevi fyri ymsar fiskivinnufyrirtekur og Fiskeridirektoratet í Bergen. Hesin Hæstad er ikki nakar heilt tilvildarlíkur norðmaður. Hann er sera áhugaverður at lurta eftir, tí hann brúkar hugflog og arbeiði sitt til at hugsa fram í tíðina. Men nær tengt at hesum er at læra av teimum skeivleikum, ið fortíðin og nútíðin gera.

Tað kann ikki vera rætt, at vit, sum eru so framstandandi fiskivinnutjóðir, ikki vita, hvussu vit eiga at víðgera fiskin á rættan hátt umborð á skipum okkara, sigur Hæstad.

Hann heldur tað er uppá tíðina, at norðurlendsku fiskivinnutjóðirnar í norðuratlantshavi bróta upp um armar og ganga nýggjar og neyðugar leiðir. Hesar leiðir eru tó ikki meira fjarskotnar enn so, at vit framhaldandi fara at veiða fisk og hageiða hann umborð á fiskiskipum. Spurningurin er bert um, hvussu vit eiga at hageiða og handfara henda fisk. Vit kunnu fáa hundrættals milliónir kr. meira fyri fisk okkara, leggja vit okkum eftir at fáa so góðan fisk til lands sum gjørligt. Hetta er gjørligt broyta vit arbeiðsháttin umborð.

I dag fer hópur av fiski, sum kundi verið 1. floksmatvøra, til djórafóður. Hetta ásanna fleiri av okkum, men tað er sum við veðrinum, einin ger nakað við tað.

Nu eru tað so menn, ið vilja taka tey neyðugu stigini. Umframt Hæstad so eru eisini slíkir menn at finna í Føroyum. Ein teirra hava vit umrøtt fyrr í Sosíalínum. Tað er John Smith á Argjum, ið hevur gjørt eitt áhugavert projekt við snarkeling av fiski umborð á okkara fiskiskipum, fyri at fiskurin skal halda sær sum best og kunna vera 1. floks vøra, tá hann verður seldur til keypan.

Hetta eru alt spurningar av alstórum tydingi fyri fiskimannin og alt samfelagið.

Sosíalurin hevur tósað við Hæstad um ætlanina at fara undir eitt VESTNORD-projekt í samband við at fáa meira burtur úr rækjunum, ið verða víðgjörðar og pakkaðar umborð á rækjuskipum. Eisini hava vit tósað við hann um, hvi tað er einasta gongda leiðin at nýta RSW-kølitangar umborð á øllum fiskiskipum.

I dag víðgera vit spurningin víðvíkjandi rækjunum — leygdagin taka vit upp spurningin við tunganum.

jan

Føroysk rækjuskip kunnu árliga fáa umleið 50 mill. kr. meira fyri rækjurnar, enn tey fáa í dag — um vit víðgera og pakka rækjurnar óðrvisi umborð á skipunum.

Hetta sigur P. Hæstad, fiskivinnuráðgevi úr Noregi, sum í hesum dag-um vitjar í Føroyum. P. Hæstad er komin higar eftir áheitan frá Ídnaðarstovuni og leiðaranum av

Vit kunnu fáa 50 mill. meira fyri rækjurnar

— broyta vit arbeiðsháttin og pakkingina umborð á rækjuskipunum

P. Hæstad er her stæddur uttan fyri Ídnaðarstovuna í Havn

VESTNORD-projektinum, Tummasi Arabo.

Ein av uppgávuunum hjá hesum norðmanninum á ferð síni í Føroyum er at tosa um eitt nýtt VESTNORDEN-projekt, sum er í umbúnað — har føroyingar skulu luttaka saman við norðmonnum, íslendingum og grønlendingum. Talan er um eitt projekt,

ið skal leggja heilt nýtt grundarlag undir víðgerðini og pakkingini av rækjum umborð á rækjutrolarunum.

Talan er nú um at Norðurlandski fløgugrunnurin skal fígga projekt, sum er mett at kosta 2,5 mill. kr. I hesi kostnaðarætlanini er nýgerð og broyting av maskinum umborð á rækjutrolarunum umframt broyting í sjálvari pakkingini av rækjunum.

Mislitt og litil og litil smakkur

Men hvat snýr projekt, seg í veruleikanum um, spurdu vit P. Hæstad.

Hann sigur, at núverandi hátturin at pakka og frysta rækjur umborð á skipi er ikki nóg góður. Úrslitið av núverandi arbeiðshátti er — serstakliga aftaná at rækjan hevur ligið á goymslu í eina tíð — at vit hava eina uppturkaða vøru — oftani mislitt og við litlum og ongum smakki.

Endamálið er nú at finna fram til ein hátt til betri at pakka og frysta rækjuna umborð.

Hæstad sigur víðari, at ein rækjuvøra eiga at pakkast og frystast í einum lufttøttum pakningi, t. d. úr plast.

Á henda hátt er møgult at varðveita tað náttúrliga vætuinnihaldið í rækjunum, sum so aftur vil siga, at vit betur varðveita smakkin á rækjunum.

Av fleiri orsøkum eiga ein slík vøra at verða pakkað í so litlar eindir sum gjørligt, serstakliga um hon skal marknaðarførast beinleiðis til brúkaran.

Tær núverandi 4–5 kilo eskjurnar nøka ikki henda tøv, um tær skulu seljast til «pilkidnaðin». Skulu rækjurnar til seljast við skali beinleiðis til brúkaran, so er best at marknaðarføra tær í 0,5 til 1 kilo lufttøttum plastbókum.

Fyrimunir

Hæstad sigur víðari, at ein slíkur pakningur hevur nogvar fyrimunir fyri keypan — og hetta ger, at vøran sjálvandi kann seljast í størri mongdum og til hægri prísir.

Fyrimunirnir eru m.a. hesir:

Vøran varðveitir sín náttúrliga konsistens og smakk. Hon «selur væl», varðveitir sína útsjón.

Tað er lætt hjá brúkarunum at tíða vøruna, antin at hava hana í kulda-skápi ella leggja hana í klat vatn.

Hæstad leggur afturat, at grundleggjandi hugskotið í øllum hesum er at økja um góðskuna á rækjuframleiðsluni og gera eitt meira brúkaravinarliga vøru av opilkaðum rækjum.

Hetta fer so at hava við sær, at solan fer at vaksa — hægri prísir. Tað fer so at fáa stóran tyding fyri norðurlond, sum nærum øll framleiða rækjur á havinum. Umframt at hækka góðskuna vil nýggi arbeiðshátturin bera við sær at úrtøkan verður økt við 5%.

Samarbeidi

Ætlanin er ikki, at norðmenn einsamallir skulu heysta ágóðan av hesum projekt. Just tí at tað fer til norðurlandska fløgugrunnin at fáa fígging, merkir, at talan er um samarbeiði tvørtur um landamark.

Hæstad visir á, at bæði Ísland, Føroyar, Grønland og Noreg veiða og framleiða stórar nogdir av rækjum. Kunnu londini

Fiskivinna
Mynd og tekst:
Jan Müller

her saman víðka um marknaðarmøguleikarnar og samstundis økja um virðingina fyri rækjum higani, er nogv vunnið. Sjálvandi skal hvørt land royna at fáa góðskuna so góða sum gjørligt. Ætlanin er bert, at øll londini skulu fara yvir til at víðgera og pakka rækjurnar á ein annan hátt.

I fjør veiddu Noreg, Føroyar og Grønland ialt 25.000 tons av rækjum, sum vóru seld sum opilkað. Hæstad sigur, at rokna vit nú við at umleið 80% av hesi nøgd verður pakkað uppá nýggja matan fer hetta at geva eitt meirvirði uppa góðar 100 mill. norskar krónur. Hvát víðvikur Føroyum so kunnu fiskiskipini her fáa einar 50 mill. kr. meira burtur úr.

Japan keypari

Hetta eru jú stór tøl, men hvør skal tá keypa hesar rækjurnar?

Hæstad: — Tað hava verið gjörðar umfeyrnandi kanningar í hesum sambandi, har tósað hevur verið við fleiri keyparar av rækjum. Hetta arbeiði hevur givið sera positiv úrslit. M.a. sigur Mr. Seiko, sum í dag er størsti innflytari av rækjum í Japan, at hann beinanvegin vil keypa munandi av rækjum til ein prís, sum liggur millum 7,5 og 20% omanfyri vanligja marknaðarprísir.

Ætlanin er at fara í gongd við projekt, skjótt, og skal tað vera liðugt um ein mánað. Tá skal so stóða takast til, um nýggja skipanin skal takast í brúk umborð á teimum rækjuskipunum, sum enn eru eftir í norðuratlantshavinum.

— Eg ivist ikki í, at hetta fer at eydnast okkum, um vit arbeiða væl saman og sleppa at gera tær neyðugu royndirnar, sigur P. Hæstad at enda í samræðu við Sosíalín.

Uttanfyri stóra fiskamarknaðin Billingsgate í London. Ein londonbúgi hevur keypt eina av teimum stóru 5 kiloerskjum av føroyskum rækjum. Møguliga eru fleiri gular og uppturkaðar rækjur imillum!

Verður ein nýggj ætlan at pakka rækjurnar í lufttættað eskjur ella posar við einans 1 kilo í hvørjum gjørd til veruleika, meta menn, at rækjuskipini kunnu fáa nogv meira burtur úr. Tá nýtist hesum londonbúgvanum ikki at fara á fiskamarknaðin at leita eftir rækjum. Hann kann ta keypa tær í hvørjari matvørukambuð og fáa 1. floksvøra.